

УДК 336.64

*Олена Андрєєва, к.е.н.
(доцент кафедри «Фінанси і кредит»
Державного економіко-технологічного університету транспорту)*

*Ігор Водолаженко
(студент магістратури спеціальності «Фінанси і кредит»
Державного економіко-технологічного університету транспорту)*

ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

В статті досліджено сучасний стан і тенденції розвитку світового ринку страхових послуг. Підкреслена актуальна роль ринку страхових послуг як елемента інвестиційного механізму. Дослідження проведено в розрізі географічної структури світового ринку та виявлено країни-лідери. Проаналізовані сучасні тенденції розвитку міжнародного ринку страхових послуг, а саме, лібералізація страхових відносин, інтеграція національних страхових ринків, збільшення обсягу продаж страхових послуг в країнах, що розвиваються. Зроблено наголос, що такі тенденції призводять до появи у структурі світового ринку страхування стратегічних альянсів, розширення його інфраструктури, до потужної концентрації капіталу, злиття страхового, банківського та фінансового капіталів, до появи нових страхових продуктів, уніфікації та стандартизації національної законодавчої бази. Визначено місце страхового ринку України на світовому ринку страхових послуг та окреслені певні тенденції його розвитку.

Ключові слова: страхування, страхові послуги, тенденції розвитку, міжнародний ринок.

*Елена Андреева, к.э.н.
(доцент кафедры «Финансы и кредит»
Государственного экономико-технологического университета транспорта)*

*Игорь Водолаженко
(студент магистратуры специальности Финансы и кредит
Государственного экономико-технологического университета транспорта)*

ИССЛЕДОВАНИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО РЫНКА СТРАХОВЫХ УСЛУГ

В статье исследовали современное состояние и тенденции развития мирового рынка страховых услуг. Подчеркнута актуальная роль рынка страховых

© Андрєєва О., Водолаженко І., 2016

услуг как элемента инвестиционного механизма. Исследование проведено в разрезе географической структуры мирового рынка и выявлены страны-лидеры. Проанализированы современные тенденции развития международного рынка страховых услуг, а именно, либерализация страховых отношений, интеграция национальных страховых рынков, увеличение объема продажи страховых услуг в странах, которые развиваются. Сделан акцент на том, что такие тенденции приводят к появлению в структуре мирового рынка страхование стратегических альянсов, расширению его инфраструктуры, к мощной концентрации капитала, слиянию страхового, банковского и финансового капиталов, к появлению новых страховых продуктов, унификации и стандартизации национальной законодательной базы. Определено место страхового рынка Украины на мировом рынке страховых услуг и очерчены определенные тенденции его развития.

Ключевые слова: страхование, страховые услуги, тенденции развития, международный рынок.

*Elena Andreeva, associate professor, Ph.D.
(Associate Professor, Department of Finance and Credit of State Economy and Technology University of transport)*

*Igor Vodolazhenko,
(Graduate student majoring in Finance and Credit of State Economy and Technology University of transport)*

MARKET RESEARCH OF INTERNATIONAL INSURANCE SERVICES

The article examined the current status and trends in the global market of insurance services. It highlights the relevance of the insurance market in terms of investment mechanism. The study was conducted in the section of the geographical structure of the world market and it identified leading countries. The current trends of the international insurance market were analyzed, namely the liberalization of the insurance relations, the integration of national insurance markets, an increase in sales of insurance services in developing countries. It emphasized that such trends lead to the emergence of strategic alliances in the global insurance market structure, to expansion of its infrastructure, to the strong concentration of capital, to the merger of the insurance, banking, and financial capital, to the appearance of new insurance products, to unification and standardization of national legislation. The article defined the place of the Ukrainian insurance market on the global market of insurance services and outlined certain trends of its development.

Key words: insure, insurance services, development trends, international market.

Актуальність теми. Ринок страхових послуг є одним з необхідних елементів ринкової інфраструктури, тісно пов'язаним з ринком засобів виробництва, споживчих товарів, ринком капіталу і цінних паперів, праці і робочої сили. У країнах розвинутої економіки страхова справа має найширший розмах і забезпечує підприємцям надійну охорону їхніх інтересів від несприятливих наслідків різного

роду техногенних аварій, фінансових ризиків, криміногенних факторів, стихійних і інших нещасть. Міжнародний досвід свідчить, що рівень розвитку країни часто визначають на підставі того, як у ній організовано страхову справу, яка за доходністю в багатьох країнах посідає друге місце після туризму, випереджаючи рентабельність у промисловості та в банківському сегменті. У країнах з розвинутою ринковою економікою страхування є важливим механізмом залучення в економіку інвестиційних ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми функціонування національного і світового страхового ринку висвітлюються у працях Гутко Л.М. [3], Субачов І.І. [6], Турбина К. Е. [8], Філонюк О.Ф. [9] та інших вчених. Високо оцінюючи науковий внесок відчизняних та зарубіжних вчених в дослідження міжнародного страхового ринку, слід зауважити, що залишаються недостатньо вивчені сучасні тенденції розвитку світового ринку страхування. Саме дослідження таких тенденцій допоможе в розробці тактичних дій і стратегічних рішень учасникам вітчизняного ринку при інтеграції у світовий економічний простір.

Метою статі є дослідження сучасного стану світового ринку страхових послуг і тенденцій його розвитку для пошуку ефективних шляхів приєднання та адаптації національного страхового ринку до його функціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринок страхових послуг – це потужний елемент фінансово-кредитної системи, який не поступається банківській сфері. Страхування по праву вважається найбільш інтегрованою формою фінансової діяльності, а лібералізація страхових відносин, що характерна для сучасного періоду економічного розвитку, підштовхнула розвиток торгівлі страховими послугами до інтернаціоналізації та активізувала інтеграційні процеси національних страхових ринків. Сучасний етап розвитку міжнародного ринку страхових послуг характеризують тенденції посилення зв'язків між країнами, що обумовлено, у свою чергу, глобалізаційними тенденціями економічного характеру і нарощенням взаємозалежності держав у фінансовій сфері. Слід зазначити, що прогресивний розвиток національних страхових ринків неможливий без інтеграції у світову систему страхування [3].

Торгівля страховими послугами еволюціонує в рамках світового процесу, надання страхових послуг відбувається на іноземних ринках через комерційний інтерес страховиків або пряме іноземне страхування, завдяки чому іноземні страхові компанії мають можливість реалізувати свої конкурентні переваги поряд із національними страховиками, оскільки законодавчі умови діяльності страхових ринків у різних країнах відрізняються. Згідно з даними звіту швейцарської компанії з перестраховання Swiss Re Sigma, сукупний обсяг премій, які були отримані страховими компаніями у 2015 році, продемонстрував зростання у порівнянні із 2014 роком на 2,4%, а саме до 4,613 трильйонів доларів [7].

На сучасному ринку страхування сформувалась п'ятірка країн-лідерів, які концентрують найбільшу частку ринку світового ринку страхування (табл. 1.). Як можна помітити, лідером зі страхування у світі залишається США, де страховий ринок характеризується в більшій мірі саморегульованим характером діяльності. Друге місце займає Японія, яка продовжує нарощувати ринок страхування завдяки розвитку кооперативного страхування, яке має високе значення для аграрного сектору та інших секторів економіки держави. Інші три місця зайняли такі країни як Великобританія, Китай та Франція, що приблизно рівномірно розподілили долю ринку та утримуються в топі лідерів завдяки дієвій державній політиці.

Таблиця 1. Країни-лідери світового ринку страхування у 2015 році

Країни-лідери	Питома вага, %
США	27,55
Японія	14,18
Великобританія	6,75
Китай	5,32
Франція	5,26
Інші країни	40,94

(Складено за даними Державної комісії з регулювання фінансових послуг [2])

Треба зазначити, що попри загальну динаміку ринку страхування у світі, ситуація в Європі відзначається певним спадом щодо збору страхових премій у 2015 році. Така ситуація характерна практично для багатьох країн Європи, окрім Німеччини (+0,3%), Швейцарії (+2,4%), Ірландії (+2,0%), Бельгії (+4,9%), Люксембургу (+32,6%), Росії (+14,8%), Фінляндії (+6,1%), Норвегії (+9,9%), Польщі (+5,3%), Туреччини (6,3%), України (+6,8%) та Білорусі (+15,2%). Україна в цьому році займає 50-те місце в рейтингу світового страхування із питомою вагою ринку у 0,07% та показником у 3,047 млрд \$ [7].

Провідними аналітиками світу прогнозується в найближчі 10 років і подальше збільшення та поширення ринку страхування в країнах, що розвиваються. Сучасне значення страхування як сектора економіки сприяє оптимізації ризикового управління, дає можливість знизити фінансовий тиск на бізнес, бюджет на населення країни завдяки накопиченню грошової маси, що є безперечно важливим фактором розвитку держави. Передбачається, що наступними роками відбудеться нарощування попиту на страхування життя та ризикове страхування завдяки високому рівню урбанізації та підвищенню фінансової забезпеченості населення. На сьогоднішній день тенденції на ринку страхування у світі говорять про трансформацію його інститутів та посилення зв'язків і взаємодії між країнами з фінансової точки зору, це приводить до:

- формування стратегічних альянсів;
- концентрації капіталу;
- використання нових технологій;
- злиття страхового, банківського та фінансового капіталів;
- формування уніфікованого стандартизованого законодавчого пакету;
- появи нових видів страхування та перестраховання [9].

Такі тенденції спричинені перш за все тим, що економіка розвинених країн все більше зазнає впливу глобалізаційних процесів і стає транснаціональною. Це забезпечує можливість виходу на такі ринки багатьом страховим компаніям, їх об'єднанню та створенню міцних страхових компаній з капіталізацією та активами. Аналізуючи всі фактори, ми пропонуємо визначати світовий страховий ринок, як сукупність національних страхових ринків, які є учасниками глобального світового простору в галузі страхування, з урахуванням всіх вимог міжнародного законодавства та під впливом всіх економічних світових процесів.

Сучасний стан розвитку страхового ринку в індустріально розвинених країнах Заходу характеризується посиленням тенденції до монополізації та концентрації капіталу у страхуванні. Можна виділити чотири організаційні форми прояву цієї тенденції:

1. Горизонтальна інтеграція – зосередження у невеликої кількості великих страхових компаній все більшого обсягу страхових премій і страхових послуг.

2. Вертикальна інтеграція – проникнення страхових компаній в інші сфери, пов'язані зі страхуванням (банківська, біржова діяльність).

3. Створення транснаціональних страхових компаній ще не дуже поширилося у страхуванні, проте це явище існує і має тенденцію до розвитку.

4. Диверсифікація – розширення інвестиційної сфери діяльності на галузі, що прямо не пов'язані зі страхуванням. Таким чином, невеликі страхові компанії намагаються вижити в умовах загострення конкуренції і набути додаткового і більш сталого джерела прибутків, які потрібні для покриття витрат із страхування, що зростають [5].

Нова роль страхових компаній полягає в тому, що вони виконують функції спеціалізованих кредитних інститутів – займаються кредитуванням певних сфер і галузей господарської діяльності. Страхові компанії займають провідні позиції, після комерційних банків, за величиною активів і можливістю використання їх як кредитного капіталу. Характер ресурсів, що акумулюються страховиками, дозволяє використовувати їх для довгострокових виробничих капіталовкладень, наприклад, через ринок цінних паперів. Тому страхові компанії займають панівне положення на ринку вільного капіталу.

Страховий ринок в Україні все ще перебуває на початковому етапі розвитку, окремі його сегменти стрімко розвиваються, проте рівень страхового покриття залишається на низькому рівні (він складає лише 3–5%, тоді як у країнах Західної Європи – понад 95%). У нашій країні розвиваються лише класичні види страхування – КАСКО, майнове страхування, наприклад, медичне страхування перебуває на етапі зародження. Це обумовлено, в першу чергу, рівнем доходів населення – розвиток страхування в країнах Східної Європи показує, що рівень розвиненості страхового ринку має пряму залежність від рівня доходів населення [7].

Страховий сектор України до початку світової фінансової кризи розвивався досить динамічно: зростала кількість страхових компаній (табл. 2), вартість їх активів, попит на їх послуги з боку споживачів.

Таблиця 2. Кількість страхових компаній станом на кінець 2015 року

Показник	Рік		
	2013	2014	2015
Кількість страхових компаній	432	466	490
В т.ч. страхові компанії «non life»	387	425	420
В т.ч. страхові компанії «life»	60	69	75

(Складено за даними «Статистика страхового ринка України»[7])

Загальна кількість страхових компаній за останні роки стрімко збільшується, при цьому якість надання послуг залишається на низькому рівні. При такому зростанні характерною ознакою даного ринку є висока концентрація бізнесу на перші 70 страхових компаній, яка складає приблизно 75%. Дана ситуація не є негативною, а проблема полягає в тому, що більшість страхових компаній зареєстрована у кількох великих містах. Наприклад, у Києві є 53 компанії «life» та 27 компаній «non-life». Необхідно відзначити, що характерною рисою розвитку страхового ринку України є те, що він на 85% складається зі страхових компаній «non-life». Рівень розвитку страхування життя в цілому в Україні залишається на найнижчому рівні серед розвинених країн, а в деяких областях даний вид страхування повністю відсутній: Вінницька, Волинська, Житомирська, Закарпатська, Івано-Франківська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Полтавська, Сумська, Херсонська, Черкаська, Чернігівська, Чернівецька.

Щодо українського страхового ринку, то тут процес інтеграції до світового ринку страхування супроводжується низкою негативних факторів, які гальмують розвиток страхової галузі. До таких факторів належать:

- прогалини в національному страховому законодавстві;
- низькі розміри виплат за обов'язковими видами страхування;
- висока залежність ринку від світового ринку та міжнародних потоків капіталу;
- недостатня грамотність населення у страховій та фінансовій сферах;
- неможливість імплементації міжнародних страхових стандартів.

Аналізуючи останні політичні події України, а саме, питання визначення щодо вектора інтеграції та підписання угоди з ЄС, складно прогнозувати розвиток українського страхового ринку в майбутньому, але перші кроки вже були зроблені назустріч світовому страховому співтовариству. 15 травня 2013 р. в силу вступили останні зміни в страховому законодавстві, а саме, зміни до Закону «Про страхування» від 07.07.2005 р. № 2774-IV, що повинні усунути бар'єри для іноземних страховиків [1]. Крім того, Україна проводить активну політику лібералізації торгівлі страховими послугами, капіталізацію страхових компаній, розвиток нових видів страхування та підвищення темпів зростання класичних видів страхування, вдосконалює якість надання страхових послуг.

Висновки і пропозиції. Таким чином, можна говорити про новий етап розвитку світового ринку страхових послуг, який базується на інтернаціоналізації країн у страховій галузі. Така тенденція приводить до розширення інфраструктури страхових ринків, з'являються нові страхові продукти, відбувається переміщення страхових фінансових потоків і формуються нові фінансові центри, підвищується капіталізація страхових компаній, впроваджуються нові законодавчі стандарти для уніфікації світової юридичної страхової бази.

На сьогодні залишаються лідерами світового страхування 5 країн – США, Японія, Великобританія, Китай та Франція, які акумулюють та перерозподіляють страхові кошти, формують тенденції ринку та є взаємозалежними через глобалізаційні процеси світового ринку страхування.

Питання інтегрованості Українського страхового ринку у світовий залишається відкритим, оскільки багато в чому залежить від політичної ситуації, яку, на сьогоднішній день, не можна назвати стабільною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про страхування» №2288-IV із змінами від 23.12.04 [Електронний ресурс] . – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/85/96-вр
2. Звіти Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг [Електронний ресурс] / Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг. – Режим доступу : www.dfp.gov.ua
3. Гутко Л.М. Досвід провідних країн світу у галузі страхування / Л.М. Гутко // Економіка. Фінанси. Право. – 2005. – № 11. – С. 22 – 24.
4. Класифікація страхування у країнах ЄС [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://insins.net/insurance/18-klasifkasya-strahuvannya-u-krayinah-yes.html>
5. Солонінко К.С. Міжнародна економіка : навч. посіб. / К.С. Солонінко. – Київ: Кондор, 2008 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-7242.html>
6. Субачов І.І. Розвиток страхового ринку в Україні як фактору фінансової стабільності економіки / І.І.Субачов // Фінанси України. – 2000. – № 11. – С. 34.
7. Статистика страхового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://forinsurer.com/stat>
8. Турбина К. Е. Тенденция развития мирового рынка страхования / К. Е. Турбина. – М. : АНКЛ, 2000. – 320 с.
9. Філонюк О.Ф. Залучення іноземних інвестицій на страховий ринок України / О.Ф. Філонюк. – Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, – 2007р., -№779 – С.96-100.

REFERENCES

1. Law of Ukraine «On insurance « №2288 -IV amended on 12/23/04 [electronic resource]. – Access : zakon.rada.gov.ua/go/85/96-вр
2. Reports Depzhavnoyi komitsiyi rehulyuvannya of Web domains financovyh posluh [Elektronyy resurs] / Depzhavna komitsiya rehulyuvannya of Web domains financovyh posluh. – Regime doctupu: www.dfp.gov.ua
3. Hutko LM The experience of leading countries in the field of insurance svityu / LM Hutko // Ekonomika. Financy. Ppavo. – 2005. – № 11. – С. 22 – 24
4. Classification of insurance in the EU [electronic resource] Access: <http://insins.net/insurance/18-klasifkasya-strahuvannya-u-krayinah-yes.html>
5. Soloninko KS International Economics: teach. guidances. / KS Salty. – Kyiv: Condor 2008 [Elektronyy resurs] regime doctupu: <http://www.info-library.com.ua/books-text-7242.html>6. Cubachov II The development of the insurance market in Ukraine as a factor of financial stability /I.I.Cubachov// Financy Ukraine. – 2000. – № 11. – С. 34.
7. Statistics of the insurance market of Ukraine [Electronic resource]. – Access: <http://forinsurer.com/stat>
8. Turbyna KE Peace Trends development market insurance / KE Turbyna. – Moscow: ANKYL, 2000. – 320 с.
9. Filonyuk O.F. Zaluchennya inozemnyh investytsiy the insurance market of Ukraine / O.F. Filonyuk. – Visnyk Napkivckoho natsionalnoho univertsytetu VN Kapazina, – 2007p., -№779 – С.96-100.